

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
СМЕТНА ПАЛАТА

77
КОНСТИТУЦИОНЕН СЪД

Д.к. № 16/к.д. 9/96 г.

Дата 21.05.96 г.

5-14 к. д. 9/96
51.05.96

СМЕТНА ПАЛАТА
ИЗХ. № 163 31.05.1996 г.

ДО
Г-Н АСЕН МАНОВ
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
СОФИЯ

На Ваш No. 16/к.д. 9/96 от 21.05.1996 г.

ГОСПОДИН ПРЕДСЕДАТЕЛ,

По изпратеното искане на група народни представители от 37-о Народно събрание Конституционният съд да обяви за противоконституционни разпоредбите на чл. 2, буква „а“ от ЗМДТ и на чл. 6, ал. 5 от Приложение N 1 към същия закон, както и за даване на задължително тълкуване на чл. 5, ал. 5 от Конституцията на Република България, Сметната палата изразява следното становище:

I. По конституционността на разпоредбата на изменения през 1979 г. чл. 2, буква „а“ от ЗМДТ: „Общинските съвети и кметства, които имат бюджети, **събират такси за даваните от тях услуги**, в случаите при получаване на имущества по дарение и по възмезден начин“.

В искането на групата народни представители до Конституционния съд се поддържа, че таксата по чл. 2, буква „а“ от ЗМДТ е по същество **прикрит данък**, тъй като по сделките с имущества, общинските съвети не извършвали услуга за разлика от нотариалните служби, които събират държавна такса при прехвърлянето на имущества по нотариален ред.

Внимателният анализ на действащото законодателство показва, че законодателят е предвидил хипотеза, при която общинският съвет оказва услуга, аналогична на нотариалната услуга. Това е хипотеза на чл. 18 от Закона за собствеността. Известно е, че по силата на посочения текст, когато общинският съвет продава на

граждани или юридически лица недвижим имот, собственост на държавата или общината, или учредява ограничени вещни права, съответната сделка се подготвя, оформя и извършва не от нотариалните служби, а директно и напълно самостоятелно от общинския съвет.

Ето защо не би могло да се приеме за основателно твърдението, че общинските съвети не извършват услуги в случаите по чл. 2, буква „а“ от ЗМДТ. Естествено, в случаите, когато общинският съвет не извършва услуги, липсва основание за събиране на такса. **Събирането на такси без правно основание е въпрос не на неконституционност на разпоредбата на чл. 2, буква „а“ от ЗМДТ, а на правилно прилагане на закона.** Както е известно в Закона за местните данъци и такси и в Закона за данъчното производство подробно е регламентирана процедурата за обжалване по административен и съдебен ред на незаконосъобразните актове и действия на данъчните власти по определяне на данъчните и неданъчните задължения на данъкоплатците.

II. По конституционността на чл. 6, ал. 1 от Приложение N 1 от ЗМДТ, приета при последното допълнение на закона, съгласно която **„Данъчната оценка за сгради или части от сгради, които не се ползват за жилищни нужди, се увеличава 5 пъти“.**

Съгласно чл. 60, ал. 1 от Конституцията „Гражданите са длъжни да плащат данъци и такси, установени със закон, съобразно техните доходи и имущество“. В ал. 2 на посочения член е закрепено правилото, че „данъчни облекчения и утежнения могат да се установяват само със закон“. На разпоредбите на чл. 60 кореспондира чл. 84, т. 3 от Конституцията, съгласно който **„Народното събрание установява данъците и определя техния размер“.**

В приетия през 1951 г. ЗМДТ данък върху сградите (съответстващ в правните системи на другите страни на „имуществения данък - Property levy“) е регламентиран различен (диференциран) размер на данъка съобразно предназначението (целите), за които се ползва сградата. В чл. 9 от ЗМДТ е посочено, че за **„сградите или за част от тях, използвани за жилища“** размерът на данъка е 2 на сто от данъчната им оценка; за вилните сгради - 6 на сто, а в останалите случаи - 4 на сто от данъчната им оценка.

Размерът на данъка за определена сграда е резултативна величина от два елемента: от данъчната ставка (2 %, 4 % и 6 %) и от данъчната ѝ оценка. Ясно е, че увеличението, на който и да е от

посочените два елемента - на данъчната ставка или на данъчната оценка, води до данъчно утежнение.

Няма законови пречки, каквато и да е било сграда: жилищна, вилна или друга, да бъде отдадена под наем, като наемът от нея във всички случаи ще бъде обложен с подоходен данък по чл. 13 от ЗДОД, независимо, че платеният за тях имуществен данък (данък върху сградите) е различен - в размер на 2, 4 и 6 на сто.

С последните поправки, обнародвани в ДВ, бр. 37 от 1996 г., размерът на данъка беше увеличен. Конкретният правно-технически способ за увеличаване размера на данъка върху сградите (т.е. за създаване на данъчно утежнение по смисъла на чл. 60, ал. 2 от Конституцията), приложен от законодателя, е бил чрез увеличение на данъчната оценка. Данъчната оценка е била увеличена в еднаква степен за сгради, които се ползват за жилищни нужди, за вилни сгради, както и за гаражи, ателиета или помощни стопански постройки върху терени за жилищно строителство, а за сградите, използвани за стопански (търговски) цели данъчната оценка е увеличена в петкратен размер (чл. 6, ал. 1 от Приложение N 1).

Диференциация на размера на имуществения данък (данък върху сградите) съобразно не само на обема на притежаваното от гражданина имущество, но и съобразно предназначението и целите, за които то се използва, съществува и в данъчните системи на развитите страни.

Прекият данък осъществява едновременно две основни функции - фискална и регулираща стопанския живот. Както у нас, така и в данъчните системи на повечето страни, данъчни облекчения (насырчения) се предоставят по правило на активните форми на търговска (стопанска) дейност. По-голяма е данъчната тежест, както при имуществените, така и при подоходните преки данъци за неактивните (пасивните) форми на стопанска дейност, към които се включва и рентниерската форма на стопанска дейност.

След като в Конституцията не са предвидени ограничения за определяне на диференцирани размери за имуществените данъци, съобразно характера, предназначението и целите, за които се използва то, липсва основание да се приеме, че въведеното със ЗИД от 29.04.1996 г. на ЗМДТ данъчно утежнение противоречи на разпоредбите на чл. 60 от Конституцията.

III. По искането за задължително тълкуване на чл. 5, ал. 5 от Конституцията (във връзка с § 14 от ЗИДЗМДТ).

Съгласно чл. 5, ал. 5 от Конституцията публикуваните нормативни актове влизат в сила три дни след обнародването им, освен когато в тях е определен друг срок. В ал. 3 на посочения член

е изрично регламентирано, че обратно действие не може да има единствено наказателно-правна норма, предвиждаща по-тежко наказание или въвеждаща нов престъпен състав. Данъчната норма обаче не е наказателно-правна норма, поради което обръщението на ал. 3 не се отнася до него.

Действително, приемането на данъчна норма с обратно действие създава чувствителни затруднения както за данъкоплатците, така и за данъчната администрация като основен администратор на бюджетните приходи.

Това обаче, не може да бъде аргумент, че приемането на една данъчна норма с обратно действие, в съответствие с чл. 5, ал. 1 и 3 от Конституцията е противоконституционно. Че няма пречки данъчната норма да има обратно действие е видно и от искането на групата народни представители, където се поддържа, че това е допустимо ако новият размер на данъка е по-нисък.

В заключение, Сметната палата отново подкрепя принципното си становище относно ЗМДТ, изразено и по конституционно дело N 2 от 1996 г.

ЗМДТ е претърпял 31 изменения и допълнения и не отговаря на съвременните обществени и правни изисквания. Необходимо е приоритетно да бъде приет нов закон за имуществените данъци от Народното събрание.

Становището е прието на заседание на ръководството на Сметната палата с Протокол N 35 от 31.05.1996 г.

